

Escola Universitaria de Enfermaría Meixoeiro

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
11592-53747	Anatomía humana	1c	9
11592-53748	Psicoloxía	1c	9
11592-53749	Bioquímica	1c	6
11592-53750	Fisioloxía humana	2c	9
11592-53751	Estatística, TRIC e bases da investigación	2c	9
11592-53752	Enfermaría comunitaria I	2c	6
11592-53753	Fundamentos de enfermaría I	1c	6
11592-53754	Fundamentos de enfermaría II	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana			
Código	11592-53747			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	Alonso Crespo, David Barreiro Hernández, Aarón Josué González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	A materia de Anatomía Humana céntrase en explicar aos alumnos as estruturas macroscópicas e microscópicas que forman o noso organismo. Para iso, dividiuse a materia en base aos principais aparellos que compoñen a nosa economía. Por iso, os obxectivos xerais que se lle solicita ao alumno son: Identificación e coñecemento das estruturas do corpo humano. Comprender as bases moleculares das células e dos tecidos. Identificar as partes do noso corpo, así como a súa relación con estruturas afíns.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Contidos

Tema	
1- CITOLOGÍA	MEMBRANA PLASMÁTICA CITOPLASMA ORGANELAS NÚCLEO CELULAR DIVISIÓN CELULAR
2-EMBRIOLOXÍA	XENERALIDADES ECTODERMO MESODERMO ENDODERMO
3-HISTOLOXÍA	UNIÓNS INTERCELULARES ESPECIALIZACIÓNS CELULARES TIPOS DE TECIDOS: A-EPITELIAL B-CONJUNTIVO C-MUSCULAR D-NERVIOSO REPARACIÓN HÍSTICA MEMBRANAS CORPORAIS
4-CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA	4.1 CONCEPTOS BÁSICOS 4.2 POSICIÓN ANATÓMICA 4.3 PUNTOS DE REFERENCIA
5-APARELLO LOCOMOTOR	5.1 ÓSOS 5.2 MÚSCULOS 5.3 ARTICULACIÓNS
6-SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO	6.1 CORAZÓN: Pericardio, miocardio, endocardio, válvulas. Sistema de conducción. Arterias e veas coronarias. 6.2 ARTERIAS do corpo humano e as súas ramas. 6.3 VEAS do corpo humano e as súas ramas. 6.4 SISTEMA LINFÁTICO 6.5 TERMINOLOXÍA CARDIOCIRCULATORIA

7-APARELLO RESPIRATORIO	NARIZ FARINGE LARINX TRAQUEA BRONQUIOS PULMÓN TERMINOLOXÍA
8-APARELLO DIXESTIVO	8.1 TUBO DIXESTIVO 8.2 GLÁNDULAS ANEXAS
9-APARELLO XENITAL-URINARIO	9.1 APARELLO XENITAL 9.1.1 APARELLO XENITAL MASCULINO. 9.1.2 APARELLO XENITAL FEMININO. 9.2 APARELLO URINARIO
10-SISTEMA ENDOCRINO	XENERALIDADES HIPOTÁLAMO HIPÓFISIS TIROIDES PARATIROIDES SUPRARRENALES HORMONAS SEXUAIS PÁNCREAS ENDOCRINO HORMONAS PARACRINAS
11-ÓRGANOS DOS SENTIDOS	XENERALIDADES VISTA OIDO OLFACTO GUSTO TACTO
12- SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12.1 SISTEMA NERVIOSO CENTRAL 12.2 SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO 12.3 CÉLULAS DEL SISTEMA NERVIOSO

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	39	47
Lección maxistral	70	100	170
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Sesións en sala de demostracións con estudo de modelos anatómicos *desmontables, atlas, etc. Todo iso para a localización precisa das partes do corpo humano. Seminarios con corazón animal para *disección e optimizar coñecemento anatómico. Procura bibliográfica, desenvolvemento dun tema e posta en común do mesmo. Entrega dun traballo ao final do seminario (poderá ser opcional polo profesor, axustado a contido).
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas, con explicacións dos conceptos teóricos.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Resolución de problemas	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Actividades introductorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probos	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Exame de preguntas obxectivasExame 1		40	
Exame de preguntas obxectivasExame 2		40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*Evaluaci n Continua: Exame 1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%. A non *participaci n nos seminarios *conllevar  a perda da nota que xeran * stos. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios some, é preciso obter nos *ex menes, polo menos, 34 puntos netos. Por tanto, si obt ense nos *ex menes, polo menos, 34 puntos netos, a nota final da materia *será a suma da obtida nos *ex menes *m s a dos seminarios/traballos.

*Evaluaci n NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACI N *GLOBAL, *deber  solicitalo *explicitamente ao coordinador-a de a materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERAR N EN TOTAL Ou 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquele alumnado que non superase a materia no curso(s) anterior( ) *podr  elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluaci n continua. Neste caso a *evaluaci n *ser  igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%). 2. Con *evaluaci n *NON CONTINUA/GLOBAL. *Deber  solicitalo *explicitamente, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou *V/*F) que, SUMADO Aos *EX MENES PRINCIPAIS, *PONDERAR N EN TOTAL Ou 100 %, SEMPRE QUE TEÑAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAME DE XULLO): 1. CONTINUA: A *evaluaci n do proceso de aprendizaxe se *har  en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *Estar  baseada nas seguintes porcentaxes: Exame: 80%. Seminarios:20%. A *calificación dos seminarios se garda até a convocatoria de xullo, pero nunca se *guardar  dun curso para outro. 2. NON CONTINUA: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EX MENES PRINCIPAIS, *PONDERAR N EN TOTAL O 100 %, SEMPRE QUE SE TEÑAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

Se *perseguirã o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*M s *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/* /*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T rtora-Derrickson, **Principios de anatomía y fisiología**, 15, Panamericana, 2018

Patton, **Estructura y Función del Cuerpo Humano**, 16, Elsevier, 2021

Frank H. Netter, **Atlas de anatomía humana**, 7, Elsevier, 2019

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía humana/11592-53750

Fundamentos de enferm a I/11592-53753

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicología				
Materia	Psicología			
Código	11592-53748			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)La asignatura de Psicología tiene como objetivos, describir el marco conceptual de la enfermería psicosocial, en general. La identificación de los fenómenos psicosociales y de habilidades básicas de comunicación eficaz. Pretende otorgar a los alumnos las actitudes y conocimientos básicos de la relación terapéutica. Estudia los aspectos psicológicos del usuario en los cuidados de salud y describe las fases del desarrollo evolutivo del individuo. Su estudio también se centra en describir las fases del desarrollo humano desde el punto de vista psicosocial y el manejo de problemas relacionados que violencia de género.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial. A psicoloxía como ferramenta básica para enfermaría. A psicoloxía científica. Principais escolas de psicoloxía.	Introdución, Evolución dos coidados dos aspectos psicosociais de enfermaría. A psicoloxía científica. Importancia do estudo das ciencias psicosociais. Introdución Modelo biolóxico ou médico. Modelo *psicodinámico ou *psicanalítico. Modelo interpersoal. Modelo *conductual. Modelo existencial humanista. Modelo cognitivo. Modelo *sistémico. Modelo sociolóxico ou sociocultural. Introdución. Substrato biolóxico da conduta. Ritmos *circadianos: o sono e a vigilia. Aplicación nos coidados de enfermaría
Identificación dos fenómenos psicosociais. Motivación, *afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conduta.	Perspectiva *Holística da persoa. Dimensión intelectual. Introdución. Valor *adaptativo da aprendizaxe e a memoria. Aprendizaxe. Memoria. Relevancia do estudo da aprendizaxe e a memoria. Introdución á orixe da motivación. Motivación *intrínseca e *extrínseca. Disposición *motivacional do paciente. Aplicación nos coidados de enfermaría. Motivación do/a enfermeiro no desenvolvemento da súa profesión. Introdución. Concepto e Componentes da emoción. Funcións das emocións. Dimensións da experiencia emocional. Aplicación dos coidados de enfermaría.
Psicología da personalidade	Bases da psicoloxía da personalidade
Aprendizaxe	Paradigmas básicos da aprendizaxe.
A Comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría.	Introdución Concepto de comunicación. *Axiomas da comunicación humana. Diferenzas entre comunicación e linguaxe: a *especificidade da linguaxe humana. Desenvolvemento da linguaxe na etapa infantil. Aplicación nos coidados de enfermaría. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente. Diagnósticos *NANDA Conclusiones

Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial.	Infancia. Teorías do desenvolvemento. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. Idade adulta. Etapas e características da vida adulta. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. Persoas Maiores, etapas e características. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. A persoa como unidade de relación. Consideracións psicosociais básicas. As relacións interpersoais. Valores e crenzas. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación *intrapersonal. O *autocuidado como estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenvolver os recursos persoais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. *Life-*events, crise e *homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estruturas dos roles *parenterales. Factores de risco e familias en crises. O/A enfermeiro/a en os grupos. Os grupos, técnicas *grupales en enfermaría. O liderado e a capacidade de influír. O liderado en enfermaría. O equipo de enfermaría como grupo de traballo.
Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	Introdución. Perspectiva *holística da saúde. Algúns conceptos *holísticos de interese. Perspectiva *holística e coidados de enfermaría. Aspectos psicosociais dos coidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e a tensión como compoñentes básicos do enfermar. Aspectos psicolóxicos da dor. As perdas e o proceso de dor. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas **relacionais en enfermaría. A relación enfermeiro/a-paciente. Aspectos psicosociais do paciente cirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de coidados especiais.
Aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde.	Procesos psicolóxicos: atención e percepción. Requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que **influen na percepción. Percepción de síntomas e **sofrimento. Percepción social. Percepción de control. Aplicación nos coidados de enfermaría.
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.	Introdución e marco conceptual da violencia de xénero. Definición. Perfil do acosador-agresor. Perfil da vítima. Inicio do proceso. Descrición do proceso da violencia de xénero. Consecuencias para a vítima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	22	30
Presentación	1	17	18
Debate	10	7	17
Lección maxistral	50	106	156
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de *estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo. Pódense levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Debate	Debate en clase tras a exposición do tema.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Presentación	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Debate	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Actividades introdutorias	
Probos	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Abórdanse contidos teóricos de maneira práctica e participativa. É fundamental a asistencia mesmo para realizar os exercicios individuais ou **grupales durante a sesión de 2 horas. Farase **role-**playing, ver *vídeos didácticos, lectura de casos ou debates guiados. A nota de cada seminario será de 0-2 puntos.	5	
Presentación	Exposición por parte do/a alumno/a ante o docente e un grupo de estudantes do traballo realizado..	25	
Debate	Debate tras a exposición do tema.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1	30	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2	30	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*EvaluaciÃn Continua: Para aprobar a materia é imprescindible a asistencia a clase/debate e a os seminarios, *asÃ como facer a *presentaciÃn do tema elixido. A non *participaciÃn nos seminarios, ou na *presentaciÃn en clase, leva a *pÃrdida da nota que xeran *Ãstos. A nota de Debate *sÃo se *alcanzarÃ en plenitude si o-o alumno-a ten unha boa *participaciÃn. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios, *presentaciÃn na clase e debate/asistencia a clase sumen, é preciso obter nos *exÃmenes (a suma deles), polo menos, 24 puntos netos. Por tanto, *sÃ obtÃense nos *exÃmenes, polo menos, 24 puntos netos, a nota final da materia *serÃ a suma dos mesmos, *mÃs a dos seminarios, *presentaciÃn na clase e debate/asistencia.

*EvaluaciÃn NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÃN GLOBAL *deberÃ solicitalo *explÃcitamente ao coordinador da materia, a *travÃs do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o *dÃa de o comezo do curso. *RealizarÃ un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÃMENES PRINCIPAIS, *PONDERARÃN EN TOTAL O 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquel alumnado que non supere a materia no curso(*s) anterior(é) *podrÃ elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluaciÃn continua. Neste caso a *evaluaciÃn *serÃ igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame 1: 30%, Exame 2: 30%, Seminarios: 5%, *PresentaciÃn 25% e Debate 10%). 2. Con *evaluaciÃn NON CONTINUA/GLOBAL. *DeberÃ solicitalo *explÃcitamente, a *travÃs do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *dÃa de o comezo do curso. *RealizarÃ un EXAME ACCESORIO (40 preguntas tipo test o *V/*F) que, SUMADO aos *EXÃMENES PRINCIPAIS, *PONDERARÃN EN TOTAL UN 100 %, A condición de que SE TEÑAN SUPERADOS os SEMINARIOS NO (Os) CURSO(*S) ANTERIOR(É).

SEGUNDA OPORTUNIDADE (EXAME DE XULLO): 1. *EVALUACIÃN CONTINUA: a *evaluaciÃn do proceso de aprendizaxe se *harÃ en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *EstarÃ baseado nos mesmos porcentaxes que para a primeira convocatoria: seminario (5%), *presentaciÃn (25%), exame 1 (30%), exame 2 (30%) e debate (10%). As cualificacións dos seminarios/*presentaciÃn/debate gárdanse até a convocatoria de xullo, pero nunca se *podrÃn gardar dun curso para outro. 2. *EVALUACIÃN NON CONTINUA/GLOBAL: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÃMENES PRINCIPAIS, *PONDERARÃN EN TOTAL O 100 %, A condición de que SE TEÑAN SUPERADOS os SEMINARIOS NO CURSO(*S) ANTERIOR(É).

Se *perseguirÃ o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*Máis *información de *cómo leva a cabo a *calificación da materia, do contido dos *exámenes, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación, pódese atopar na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Lilienfeld SO y Lynn S, **Psicología, una introducción**, Pearson, 2011

Díaz D, Latorre JM, Leal-Costa C, **Psicología para Enfermería**, Elsevier, 2022

Bibliografía Complementaria

Morrison, V. y Bennett, P., **Psicología de la Salud**, Pearson, 2008

Morris CG y Maisto AA, **Psicología**, Pearson, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana/11592-53747

Bioquímica/11592-53749

Fundamentos de enfermaría I/11592-53753

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica				
Materia	Bioquímica			
Código	11592-53749			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Diz Chaves, Yolanda María			
Profesorado	Diz Chaves, Yolanda María			
Correo-e	yolandadiz@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)La Bioquímica es una asignatura de formación básica en el grado en Enfermería, cuyo objetivo principal es proporcionar una visión general de la estructura y función de las biomoléculas en el cuerpo humano, así como el estudio del metabolismo humano y su regulación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
SECCIÓN *I. INTRODUCCIÓN Á *BIOQUÍMICA	Definición e obxectivos de *Bioquímica e Bioloxía Molecular. Desenvolvemento Histórico e perspectiva actual. Relación da *Bioquímica con outras ciencias.
TEMA 1. DEFINICIÓN DE *BIOQUÍMICA E BIOLOXÍA MOLECULAR.	
TEMA 2. *BIOELEMENTOS e *BIOMOLÉCULAS	Elementos primarios, secundarios e *oligoelementos. A auga: estrutura molecular e propiedades como disolvente. Produto *iónico da auga: concepto de *pH. Ácidos e bases en disolución. Ecuación de *Henderson-*Hasselbach *Amortiguadores: importancia biolóxica.

SECCIÓN *II. *BIOQUÍMICA ESTRUCTURAL

TEMA 3. *AMINOÁCIDOS E *PÉPTIDOS

TEMA 4. PROTEÍNAS

TEMA 5. *CARBOHIDRATOS

TEMA 6. LÍPIDOS

TEMA 7. ÁCIDOS *NUCLEICOS.

TEMA 8. VITAMINAS E HORMONAS

TEMA 9. INTRODUCCIÓN ÁS ENCIMAS.

TEMA 10. *CINÉTICA *ENZIMÁTICA

Estrutura e clasificación de *aminoácidos. *Estereoquímica dos *aminoácidos. Propiedades acido-base dos *aminoácidos. Derivados de interese biolóxico. Enlace *Peptídico.

Clasificación das proteínas. Estrutura Primaria. Estrutura Secundaria: *hélice *alfa; e folia encartada *beta;. Estructuras *supersecundarias. Estrutura terciaria e *cuaternaria. *Desnaturalización de proteínas. Proteínas de importancia biolóxica

Características xerais, nomenclatura e clasificación dos *carbohidratos. Actividade óptica e *isomerías. Estructuras cíclicas. *Conformacións espaciais. Osas de interese biolóxico e derivado. Enlace *glicosídico. *Oligósidos e *poliósidos de interese biolóxico. *Heterósidos

Propiedades e importancia biolóxica dos lípidos. Clasificación xeral. Ácidos *grasos. Lípidos simples: *triacilglicerolos. Lípidos complexos: *fosfoacilglicerolos e *esfingolípidos. Derivados *isoprenoides. Colesterol e derivados. Derivados do ácido *araquidónico

Composición de *nucleósidos e *nucleótidos. *Nucleótidos de importancia biolóxica. *Oligonucleótidos e *polinucleótidos. Ácido *desoxirribonucleico. Ácidos *ribonucleicos

Vitaminas *hidrosolubles. *Coenzimas. Vitaminas *liposolubles. Estrutura química das hormonas. Clasificación das hormonas

Concepto de encima. Clasificación. *Cofactores. Centro activo. Formas moleculares. Complexos *multienzimáticos. Encimas multifuncionais. Medida de actividade encimática

Velocidade e orde dunha reacción. *Catálisis encimática. Factores que afectan á *catálisis encimática. *Cinética de reaccións cun substrato. Ecuación de *Michaelis-*Menten. *Cinética de reaccións con máis substrato. *Modulación da actividade encimática. *Alosterismo

SECCIÓN *III. METABOLISMO ENERXÉTICO

TEMA 11. INTRODUCCIÓN Ao METABOLISMO

TEMA 12. *MITOCONDRIAS E *MEMBRANAS BIOLÓXICAS

TEMA 13. METABOLISMO DOS *HIDRATOS DE CARBONO

TEMA 14. *VIAS CENTRAIS DO METABOLISMO INTERMEDIARIO

TEMA 15. METABOLISMO DOS LÍPIDOS

TEMA 16. METABOLISMO DOS *AMINOÁCIDOS E DAS PROTEÍNAS

TEMA 17: METABOLISMO DOS *NUCLEÓTIDOS

Vías *Metabólicas. Fontes de enerxía biolóxica. Ciclos do carbono e do osíxeno. Regulación do metabolismo. *Termodinámica dos procesos *metabólicos. Variación de enerxía libre nas reaccións de osíxeno-redución. Reaccións *metabólicas axustadas. Compostos de elevada enerxía de *hidrólisis. O ATP como moeda enerxética

Propiedades e función das *mitocondrias. Transporte a través de *membrana

Dixestión dos *glúcidos. *Glucolisis. *Interconversión *glucídica de *fructosa, *galactosa e *manosa. Fermentacións. Ruta das *pentosas *fosfato. *Gluconeogénese. Regulación do metabolismo da glicosa. Metabolismo do *glucóxeno e a súa regulación. *Bioquímica clínica

Formación de *Acetil *CoA: complexo *piruvato *quinasa. Ciclo do ácido *cítrico. Reaccións *anapleróticas. Lanzadeiras. Cadea respiratoria *transportadora de electróns. *Fosforilación *oxidativa

Dixestión e absorción intestinal dos lípidos. *Beta;-*oxidación dos ácidos *grasos. *Cetogénese. *Biosíntese dos ácidos *grasos. *Biosíntese dos *triacilglicerolos e *fosfoacilglicerolos. Metabolismo do colesterol. Metabolismo das *lipoproteínas. *Bioquímica clínica

*Proteolisis. *Catabolismo dos *aminoácidos: *transaminación, *desaminación *oxidativa e *descarboxilación. *Excreción do *ion *amonio.

Ciclo da *urea. Degradación do esqueleto *carbonado de *aminoácidos. *Asimilación biolóxica do nitróxeno. *Biosíntese de *aminoácidos. *Bioquímica clínica

Degradación dos ácidos *nucleicos. Metabolismo dos *nucleótidos de *purina. Metabolismo dos *nucleótidos de *pirimidina. Rutas de *novo e de recuperación. *Bioquímica clínica.

SECCIÓN *IV. INFORMACIÓN XENÉTICA

*Biosíntesis de *DNA: *replicación. Reparación do *DNA. *Biosíntesis do *mRNA: transcrición. Regulación da transcrición. Modificacións *postranscripcionales.

TEMA 18. TRANSMISIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA

Código xenético. *Biosíntesis de proteínas. Regulación da tradución. Modificacións *postraduccionales.

TEMA 19. EXPRESIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	36	82	118
Seminario	8	16	24
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas de laboratorio	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Descrición: Clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos. Propósito: Transmitir os contidos da materia motivando ao alumnado á reflexión, facilitándolle o descubrimento das relacións entre diversos conceptos e formarlle unha mentalidade crítica.
Seminario	*Contextualización das alteracións *bioquímicas na patoloxía. Aplicando de coñecementos *bioquímicos en enfermaría ou medicamento. Unha vez elixido o tema, este asignarase a un ou dous alumnos. Tras a preparación, o tema é presentado polo alumno encargado, ante un número reducido de compañeiros e o profesor, xunto cos que se discutirán as dúbidas e opinións sobre o tema exposto.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Prácticas de laboratorio	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante a realización dos seminarios preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Seminario	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Actividades introdutorias	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Prácticas de laboratorio	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Seminario	Os diferentes temas dos traballos, determinásense previamente en clase. Axuntará o contido teórico con posibles casos clínicos e a súa patoloxía. O traballo realizado nos mesmos avaliarase a partir do informe entregado e da exposición oral realizada que será pública. A porcentaxe sobre a cualificación final será dun 20%. Na exposición oral teranse en conta as habilidades de comunicación do alumnado mediante linguaxe verbal (uso adecuado do vocabulario, fluidez verbal, *entonación, etc.) e non verbal (dinamismo corporal, movemento de mans, mirada, etc.), a calidade da presentación utilizada (contidos, redacción, presentación, etc.) e a capacidade de reacción ás preguntas realizadas tras a exposición, si houbéaseas.	20
	É imprescindible obter unha nota mínima dun 5,0 sobre 10 para poder ponderar co resto de apartados.	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1: Parcial 1 É imprescindible obter unha nota mínima dun 4,25 para poder ser compensado co segundo parcial. O aprobado é 5 sobre 10.	40
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2. Pode ser Parcial 2, par o alumnado que se presentou ao Parcial 1. Pode ser o Parcial 1 e 2 xuntos.	40
	É imprescindible obter unha nota mínima de 5,0 sobre 10 para poder *ter en conta o apartado de seminario.	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A *evaluación da aprendizaxe da *lección maxistral se *realizará mediante dúas *exámenes parciais, que *podrán facerse de forma separada (un a metade do temario e outro ao finalizalo), ou os dous xuntos (ao finalizar o temario), na data estipulada pola Escola de *Enfermería do Meixoeiro. Os *exámenes *podrán ter preguntas curtas ou incluír preguntas tipo test (predominante). Un parcial *podrá ser compensado co outro a partir da nota *mínima de 4,25. De non superarse o parcial ou parciais, toda a materia *deberá ser de novo examinada na convocatoria de xullo.

Se *tendrán en conta tanto a asistencia como a *participación activa nas sesións *teóricas e seminarios. A asistencia *mínima *será do 30% e as faltas *deberán ser xustificadas.

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN GLOBAL, *deberá solicitalo *explicitamente ao coordinador-a de a materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizará unha PROBA ACCESORIA que, SUMADA Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÁN EN TOTAL Ou 100 %.

O sistema de cualificacións finais se *expresará *numéricamente, de acordo ao disposto no *art. 5 do Real Decreto 1125/2003, de 5 de setembro (BOE 18 de setembro), polo que se establece o Sistema Europeo de *Créditos e o Sistema de Cualificacións nas titulacións universitarias de *carácter oficial e a súa validez en todo o territorio nacional. A *calificación global *corresponderá á *puntuación ponderada dos diferentes aspectos (que *deberán estar aprobados para poder ser ponderados) e actividades que integran o sistema de *evaluación. Os criterios superados *serán gardados até a seguinte convocatoria do mesmo curso, pero se *perderán ao pasar ao curso seguinte.

Mais *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/*é/*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

No exame da convocatoria de Xullo, se *mantendrá a nota obtida na *realización dos traballos dos seminarios realizados durante o curso. Do mesmo xeito que na convocatoria de Xaneiro, o exame *será escrito, *podrá incluír preguntas test (*predominantemente) e/ou preguntas curtas. O exame se *celebrará nas datas indicadas na *páxina web da Escola de *Enfermería de o Meixoeiro.

Se *perseguirán o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

A *actuación fraudulenta en calquera proba de *evaluación *implicará a *cualificación de cero (suspense)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Feduchi E., **Bioquímica esencial**, 2ª, Editorial Panamericana, 2015

González Hernández A, **Principios de bioquímica clínica y patología molecular**, 2ª, ditorial Elsevier Saunders., 2014

Herrera E., Ramos MP., Roca P., Viana M., **Bioquímica Básica**, Editorial Elsevier Saunders., 2014

Bibliografía Complementaria

Baynes JW., Dominiczak MH., **Bioquímica Médica**, 4ª, Editorial Elsevier Saunders., 2015

RA Harvey, PC Champe, **Bioquímica**, 3ª, Lippincott's Illustrated Reviews, 2008

Alberts y otros, **Biología molecular de la célula**, 5ª, Omega, 2010

Mathews, Christopher K., Van Holde K.E., Ahren Kevin G, **Bioquímica**, 3ª, Editorial Addison Wesley, 2002

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía humana/11592-53750

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía humana/11592-53747

Fundamentos de enfermaría I/11592-53753

Psicoloxía/11592-53748

Outros comentarios

A *Bioquímica é unha materia de formación básica no Grao en Enfermaría cuxo obxectivo principal é proporcionar unha visión xeral da estrutura e función das *biomoléculas no corpo humano, así como o estudo do metabolismo humano e a súa regulación.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía humana				
Materia	Fisioloxía humana			
Código	11592-53750			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	Alonso Crespo, David Barreiro Hernández, Aarón Josué González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)La asignatura de Fisiología Humana se basa en el estudio de las funciones que rigen nuestro organismo. El cuerpo está formado por células, estas a su vez forman tejidos, los tejidos a su vez forman órganos, estos forman aparatos y, a su vez estos componen los sistemas que mantienen el cuerpo vivo. Será el estudio de cada uno de estos niveles, y su relación entre sí, lo que servirá de base a la hora de estructurar la asignatura. Por ello, el objetivo general que se le solicita al alumno es: Conocer e identificar las funciones de las principales estructuras que componen el cuerpo humano, así como su relación con estructuras afines.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Contidos

Tema	
(*)1/ Introducción a la fisiología.	(*) Introducción a la Fisiologia
(*)2/ Fisiología celular e histológica y sistema inmune.	(*)FUNCIONES DE MEMBRANA PLASMÁTICA TIPOS DE TRANSPORTE DE MEMBRANA DIVISIÓN CELULAR
(*)3/ Fisiología renal y líquidos corporales.	(*)FUNCIÓN RENAL FILTRACIÓN REABSORCIÓN SECRECIÓN REGULACIÓN DEL VOLUMEN URINARIO FORMACIÓN DE LA ORINA
(*)4/ Fisiología sanguínea y cardiovascular.	(*)GENERALIDADES HEMOSTASIA Y COAGULACIÓN GRUPOS SANGUÍNEOS
(*)5/ Fisiología respiratoria.	(*)VENTILACIÓN PULMONAR VOLÚMENES Y CAPACIDADES INTERCAMBIO GASEOSO TRANSPORTE GASEOSO REGULACIÓN DE LA RESPIRACIÓN ENVEJECIMIENTO DEL APARATO RESPIRATORIO
(*)6/ Fisiología digestiva.	(*)INGESTIÓN SECRECIÓN PROPULSIÓN DIGESTIÓN ABSORCIÓN DEFECACIÓN MECANISMOS REGULADORES DE LA SECRECIÓN Y DE LA DIGESTIÓN HORMONAS DIGESTIVAS ENVEJECIMIENTO DEL APARATO DIGESTIVO

(*)7/ Fisiología endocrina.

(*)GENERALIDADES
HORMONAS: SECRECIÓN Y REGULACIÓN EN:
HIPOTÁLAMO
HIPÓFISIS
TIROIDES
PARATIROIDES
SUPRARRENALES
GÓNADAS
PÁNCREAS ENDOCRINO

(*)8/ Fisiología del aparato locomotor.

(*)FUNCIONES DEL HUESO
FUNCIONES DEL MÚSCULO
FUNCIONES ARTICULARES
TIPOS DE MOVIMIENTOS ARTICULARES
PROPIOCEPCIÓN

(*) 9/ Neurofisiología.

(*)FISIOLOGIA DE LAS CÉLULAS DEL SISTEMA NERVIOSO
FISIOLOGIA DEL SISTEMA NERVIOSO CENTRAL
FISIOLOGIA DEL SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO

(*)10. Fisiología del aparato reproductor

(*)Fisiología del aparato reproductor masculino.
Fisiología del aparato reproductor femenino.

(*)11. Fisiología de los Órganos de los Sentidos

(*)GENERALIDADES
VISTA
OIDO
OLFATO
GUSTO
TACTO

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	60	130	190
Seminario	8	23	31
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos.
Seminario	Sesións con vídeos que mostran a *fisiología cardiovascular. Sesións nas cales o alumno/a expón co seu grupo de traballo un tema en profundidade, suxeito a debate.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1	40	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*Evaluaci n Continua: Exame 1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%. A non *participaci n nos seminarios *conllevar  a perda da nota que xeran * stos. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios some, é preciso obter nos *ex menes, polo menos, 34 puntos netos. Por tanto, si obt ense nos *ex menes, polo menos, 34 puntos netos, a nota final da materia *será a suma da obtida nos *ex menes *m s a dos seminarios/traballos.

*Evaluaci n NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACI N *GLOBAL, *deber  solicitalo *expl citamente ao coordinador da materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÁ EN TOTAL Ou 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquele alumnado que non superase a materia no curso(s) anterior( ) *podr  elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluaci n continua. Neste caso a *evaluaci n *ser  igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%). 2. Con *evaluaci n *NON CONTINUA/GLOBAL. *Deber  solicitalo *expl citamente, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou *V/*F) que, SUMADO Aos *EX MENES PRINCIPAIS, *PONDERARÁ EN TOTAL Ou 100 %, SEMPRE QUE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAME DE XULLO): 1. CONTINUA: A *evaluaci n do proceso de aprendizaxe se *har  en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *Estar  baseada nas seguintes porcentaxes: Exame: 80%. Seminarios:20%. A *calificación dos seminarios se garda até a convocatoria de xullo, pero nunca se *guardar  dun curso para outro. 2. NON CONTINUA: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EX MENES PRINCIPAIS, *PONDERARÁ EN TOTAL O 100 %, SEMPRE QUE SE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

Se *perseguirã o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*M s *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/ /component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T rtora-Derrickson, **Principios de anatomía y fisiología**, 15 , Panamericana, 2018

Bibliografía Complementaria

Patton K.T., **Estructura y función del cuerpo humano**, 16 , Elsevier, 2021

Stanfield C.L., **Principios de Fisiología**, 4 , Pearson, 2011

Mulroney S.E., **Netter. Fundamentos de fisiología**, 2 , Elsevier, 2016

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría comunitaria I/11592-53752

Estatística, TRIC e bases da investigación/11592-53751

Fundamentos de enferm a II/11592-53754

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana/11592-53747

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística, TRIC e bases da investigación				
Materia	Estatística, TRIC e bases da investigación			
Código	11592-53751			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vilán Crespo, Luís			
Profesorado	Prieto Campo, Ángela Vilán Crespo, Luís			
Correo-e	lvilan@edu.xunta.gal			
Web	http://https://secretaria.uvigo.gal/docnet-nuevo/guia_docent/?centre=352			
Descrición xeral (*)	La Estadística juega un papel fundamental en el desarrollo de la Ciencia, siendo uno de los pilares del método científico en sus fases empírica e interpretativa. La variada naturaleza de la investigación en las Ciencias de la Salud hace que la aplicación del método científico y las técnicas estadísticas resulten imprescindibles en este campo. Los profesionales sanitarios, y en particular el personal de enfermería, manejan habitualmente una gran cantidad de datos (mediciones de laboratorio, antropométricas, informes sobre pacientes, ensayos clínicos, etc.) que requieren un tratamiento apropiado para que resulten realmente informativos y de utilidad. En este escenario, los métodos estadísticos permiten resumir, analizar y evaluar esta información facilitando y apoyando científicamente la toma de decisiones.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Nova	

Contidos

Tema	
Introdución aos métodos estatísticos en ciencias da saúde	Introdución á estatística Estatística descritiva *Inferencia estatística Poboación e mostra
Organización de Datos. Tipos de variables e *codificación	Organización de datos Variables cuantitativas: discretas e continuas Variables cualitativas: *Dicotómicas, *politómicas e *ordinales
Análise descritiva dun conxunto de datos. Series estatísticas de dous caracteres. Regresión e correlación lineal.	Frecuencias e proporcións. Moda, media, mediana, *Ntiles, valores mínimo e máximo, *varianza e desviación estándar.
Series estatísticas de dúas variables. Nocións básicas de probabilidade. Modelos de distribución.	Distribución Normal Intervalos de confianza Coeficientes da curva de distribución
Introdución *as técnicas de *inferencia estatística. Variables aleatorias. Caso discreto e continuo. *Planteamiendo dous problemas de estimación puntual e estimación de *rexións de confianza. Contrastes de hipóteses estatísticas	Formulación de hipótese. Datos relacionados e independentes. Análise estatística *bivariado: Chi cadrada, Proba exacta de Fisher, *t de *student, Ou de Mann *Whitney, *Anova, *Kruskall *Wallis, correlación, regresión lineal, *T de *student para mostrás relacionadas, *Wilcoxon, *Anova de medidas repetidas, *Friedman, *McNemar, *Q de *Cochrane.

Tecnoloxías da información e da comunicación	Fundamentos das tecnoloxías da información e da comunicación. Aspectos básicos actuais de Internet. Privacidade e seguridade en Internet: aspectos técnicos e legais no ámbito das ciencias da saúde. Natureza de información dixital. Rexistro, organización, tratamento e intercambio de datos e información empregando solucións basadas na computadora. Uso da folla de cálculo para o tratamento de datos e información, con especial atención ao cálculo estadístico. Introducción aos modelos de intelixencia artificial no ámbito da enfermmería. Ferramentas de IA aplicadas á análise de datos. Manexo das aplicacións corporativas do Sergas para o desempeño das funcións de enfermmería.
Introdución á metodoloxía da investigación cualitativa.	Bases da investigación cualitativa e principais deseños
Introdución á metodoloxía da investigación cuantitativa.	Bases da investigación cuantitativa e principais deseños

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	66	96	162
Traballo tutelado	2	10	12
Resolución de problemas de forma autónoma	0	29	29
Seminario	8	8	16
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Práctica de laboratorio	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Lección maxistral	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Traballo tutelado	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Resolución de problemas de forma autónoma	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Seminario	Durante os seminarios, nos que o grupo se dividirá en catro subgrupos de non máis de 15 alumnos, préstase unha atención personalizada ao alumnado e a súa evolución.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizar todas as tarefas autónomas propostas, presentándoas no tempo e forma establecidos. Cada unha será cualificada cunha nota mínima de 0 e unha máxima de 10. Posteriormente, estas notas serán sumadas e ponderadas á cualificación total. Tamén, inclúese a asistencia e a participación nas actividades presenciais, mostrando actitude positiva en todo momento.	30
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa, combinadas con preguntas de resposta "verdadeiro ou falso", todas relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades. É obrigatorio que as e os estudantes presenten esta práctica para poder aprobar o curso.	40
Práctica de laboratorio	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver, similares aos expostos nas tarefas e nos exemplos durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos na materia. A superación desta proba poderá compensar a cualificación insuficiente da avaliación continua das actividades de carácter práctico. É obrigatorio que as e os estudantes presenten esta práctica para poder aprobar o curso.	30

Outros comentarios sobre a Avaliación

FORMATO DAS PROBAS

- Exame de preguntas obxectivas: Inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades, ou contestar si a afirmación que se indica é "verdadeira ou falsa". Neste tipo de preguntas tres respostas equivocadas poden restar o valor dunha acertada.

- Tarefas e prácticas de laboratorio: Estarán conformadas por actividades, problemas ou casos a resolver semellantes aos presentados nas clases ao longo do curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos sobre a materia.

ASISTENCIA E AVALIACIÓN NON CONTINUA GLOBAL

O alumnado que non asista ás clases e non complete a avaliación continuada terá dereito a presentar as prácticas de laboratorio e os exames de xuño e xullo pero para aprobar a materia deberá ter unha nota de 6 ou superior, tanto no exame de preguntas obxectivas como na práctica de laboratorio.

Si o/a alumno/a decide elixir a modalidade de **avaliación global**, deberá solicitalo explicitamente ao coordinador-a da materia, a través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar a contar dende o primeiro día do comezo do curso. Esta persoa, realizará a práctica de laboratorio e o exame final que, en conxunto, ponderarán o 100% da avaliación.

AVALIACIÓN DE XULLO

O procedemento de avaliación na convocatoria de xullo será o mesmo que o da convocatoria de xuño. O alumnado que teña completadas as actividades de avaliación continuada durante as clases teórico-prácticas manterá esta nota na convocatoria de xullo.

DATAS DOS EXAMES

A información relativa á data do exame, hora e lugar, atópanse na seguinte dirección web: http://213.60.254.231/index.php/é/*component/*k2/*item/116-*índice-docencia#CAL

Penalizase o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Miguel A. Martínez-González, **Bioestadística Amigable**, 4ª, Elsevier Health Sciences, 2020

Francisca Ríos Díaz y Julia Warnberg, **Bioestadística**, 2ª, Paraninfo, 2014

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell; E. Cobo; J. Canela, **Bioestadística**, 3ª, Elsevier Masson, 2003

Argimon Pallas, José María y Jiménez Villa, Josep, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, 2ª, Elsevier España, 2004

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, 3ª, Elsevier Saunders, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría comunitaria I/11592-53752

Fisioloxía humana/11592-53750

Fundamentos de enfermaría II/11592-53754

Outros comentarios

Para esta materia é obrigatorio que o alumnado conte cun computador portátil no que teña instalado o seguinte software:

- Programas R e R Studio instalados no computador portátil. dispoñible en <https://posit.co/download/rstudio-desktop/>
 - Paquete de software LibreOffice, dispoñible en <https://es.libreoffice.org/descarga/libreoffice/>
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	11592-53752			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Chacón Docampo, Macarena			
Profesorado	Chacón Docampo, Macarena			
Correo-e	macachd@gmail.com			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)El estudio de esta materia permitirá identificar los factores relacionados con la salud y los problemas del entorno			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
TEMA 1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1.1 Concepto ecolóxico. 1.2 Determinantes de saúde 1.3 Niveis de prevención 1.4 Saúde comunitaria 1.5 Enfermería de saúde publica
TEMA 2. OBJETIVOS DE DESARROLLO SOSTENIBLE. DETERMINANTES SOCIALES DE LA SALUD. DEMOGRAFÍA SANITARIA	2.1 Concepto. 2.2 Demografía estática. 2.3 Movimientos demográficos.
TEMA 3. A ACCIÓN COMUNITARIA EN SAÚDE. SAÚDE AMBIENTAL E *ECOLOGIA	3.1. Augas de consumo. 3.2. Augas residuais. 3.3. Residuos sólidos. 3.4. Contaminación ambiental.
TEMA 4. *MICROBIOLOGÍA	4.1 *Microbiología. 4.2 Desinfección. 4.3 *Esterilización
TEMA 5.*EPIDEMIOLOGIA	5.1 Marco conceptual e evolución *historica 5.2 Método epidemiolóxico 5.3 Estudos epidemiolóxicos 5.3.1 Estudos descritivos. 5.3.2 Estudos de *cohortes e caso-control. 5.3.4 Estudos experimentais: ensaio clínico. 5.3.5 Estudos de probas *diagnósticas. 5.4 *Teoria da *causalidad. Modelos *causales 5.5 Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia. 5.6. Medidas de efecto e medidas de impacto.

TEMA 6. *EPIDEMIOLOGIA DAS ENFERMIDADES *TRANSMISIBLES. *EPIDEMIOLOGÍA E PREVENCIÓN DE ENFERMIDADES CRÓNICAS. PRINCIPIOS XERAIS DE ATENCIÓN PRIMARIA E PROMOCIÓN DA SAÚDE.

- 6.1 Bacterias
 - 6.1.1 *Morfología, *fisiología e clasificación.
 - 6.1.2 Bacterias *gram (+) e *gram (-).
 - 6.1.3 *Micobacterias e outras bacterias.
- 6.2 Os virus
 - 6.2.1 *Morfología, *fisiología e clasificación.
- 6.3 Outros *patógenos
 - 6.3.1 *Parásitos.
 - 6.3.2. *Priones.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	14	22
Lección maxistral	36	88	124
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a realizar polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	De forma personalizada ou mediante *email
Lección maxistral	De forma personalizada ou mediante *email
Actividades introdutorias	De forma personalizada ou mediante *email

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Asistencia e participación nas diferentes actividades que leven a cabo. Inclúen traballos realizados sobre as materias da materia, presentados ou non de forma oral.	30	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1. Preguntas con respostas elección múltiple	35	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2. Preguntas con respostas elección múltiple	35	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*METODOLOGÍA:

As actividades docentes se *realizarán a *través de clases *teóricas e seminarios *específicos sobre *técnicas *demostrativas ou *epidemiológicas.

*EXÁMENES:

Se *considerar de especial importancia na *evaluación do alumno a *participación en clase.

*EVALUACIÓN CONTINUA: A *evaluación e consecuente *calificación final do alumno, se *llevará a cabo mediante o sistema de *evaluación global por curso, *integrándose nesta *evaluación a *participación en clase, os traballos *monográficos, si houbéseos, e as notas dos *exámenes.

Os exámenes se farán por escrito e constarán de preguntas de resposta múltiple

Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de **EVALUACIÓN GLOBAL**, deberá solicitalo explicitamente ao coordinador-a de a materia, a través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro día de o comezo do curso. Realizará un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁ EN TOTAL Ou 100 %.

Debido á dificultade que supón o ser equitativo para todos o alumnado na resolución das dúbidas expostas nos exámenes, máxime cando o alumnado repártese en varias aulas, non se responderán as cuestións expostas durante os exámenes, senón despois dos mesmos, na revisión.

Na convocatoria de xullo se fará un exame do mesmo tipo que o descrito previamente.

Se perseguir o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

Más información de como leva a cabo a calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa ponderación na plataforma MOOVI.

A información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/é/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piédrola, **Medicina Preventiva y Salud Pública**,

Sánchez Moreno, **Enfermería Comunitaria**,

Bibliografía Complementaria

pagina web INE y IGE,

Pagina web saude publica conselleria sanidade,

Navarro, **Salud Pública**,

Mandell, **Enfermedades Infecciosas**,

De la Rosa, **Microbiología CC de la Salud**, 3ª,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística, TRIC e bases da investigación/11592-53751

Fisioloxía humana/11592-53750

Fundamentos de enfermaría II/11592-53754

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermería I				
Materia	Fundamentos de enfermería I			
Código	11592-53753			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Gómez Cantorna, Cristina			
Profesorado	Gómez Cantorna, Cristina			
Correo-e	cristina.gomez.cantorna@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)El profesional de enfermería deberá saber identificar, integrar y relacionar el concepto de salud y los cuidados desde una perspectiva histórica, para comprender la evolución del cuidado de enfermería. Comprender, desde una perspectiva ontológica y epistemológica, la evolución de los conceptos centrales que configuran la disciplina de enfermería, así como los modelos teóricos más relevantes, aplicando la metodología científica en el proceso de cuidar, desarrollando los planes de cuidados correspondientes. Aplicar el proceso de enfermería para proporcionar y garantizar bienestar, calidad y seguridad a las personas atendidas. Iniciar al alumnado en la metodología del Proceso de Atención de Enfermería (PAE) y en las taxonomías enfermeras que en la actualidad se están utilizando. Y fomentar al alumnado un espíritu crítico y de integración para el trabajo en equipo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
MÓDULO *I: Bases conceptuais da profesión enfermeira. A natureza do coñecemento enfermeiro. Historia da Enfermería.	Tema 1: Historia da enfermaría. Tema 2: Os cuidados enfermeiros a través dos tempos. Nacemento da enfermaría profesional.
*MÓDULO *II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira. Teorías e modelos de enfermaría.	Tema 1: Enfermería profesional. Función da profesión de enfermaría. Tema 2: Modelos e teorías en enfermaría. Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persoa, contorna, saúde, enfermaría. Tema 3: Modelos e cuidados de enfermaría máis representativos. Tema 4: Modelo de necesidades de *Virginia *Henderson.
MÓDULO *III: Nocións e procedementos fundamentais que serven de base na práctica enfermeira.	Tema 1: Unidade de Enfermería. Unidade do paciente. Ambiente terapéutico. Tema 2: Ingreso. Recepción e acomodación do usuario/a en unha unidade de hospitalización básica. Tema 3: Posición e correcta aliñación corporal do paciente *encamado. Tema 4: Posicións dos/*as usuarios/*as nas exploracións e técnicas *diagnósticas habituais. Tema 5: Planificación do alta de enfermaría.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	30	38
Lección maxistral	32	66	98
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas	10	0	10
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa adquisición doutras competencias académico-profesionais.
Lección maxistral	Clases expositivas sobre contidos teóricos básicos. Directrices para realizar exercicios ou traballos que han de realizar os estudantes de forma colectiva.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Resolución de problemas	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Resolución de problemas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Exame de preguntas de desenvolvemento	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20 %. No desenvolvemento dos seminarios, a docente explicará e propondrá un Caso Clínico para que o alumnado resolvao.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test 40 % da nota final.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas de desenvolvemento 40 % da nota final.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

***EVALUACIÃO GLOBAL:** Para os estudantes que soliciten oficialmente a *Evaluacião Global, se *realizará un exame *teórico-prático cuxa *valoración *será do 100% na nota final, na data de exame oficial dese curso *académico.

Para aprobar a materia o estudante *deberá obter unha nota *mínima de 5 sobre 10.

Si o estudante decide optar pola modalidade de *EVALUACIÃO GLOBAL, *deberá solicitalo expresamente ao coordinador da materia, a *través do correspondente formulario no prazo indicado. Para os casos de *realización fraudulenta de exercicios ou probas de *evaluación, *supondrá unha *calificación de 0 (*suspensión).

Si durante unha proba presencial detéctase unha conduta fraudulenta, o estudante, tras ser identificado polo profesorado, *deberá abandonar a proba inmediatamente.

O persoal docente *deberá presentar un informe da incidencia ao *órgano de *dirección do centro.

Consideracións xerais da *evaluación:

1. A asistencia aos seminarios é OBRIGATORIA, en caso de ausencia por causa de forza maior *será debidamente xustificada. A non asistencia aos seminarios *supondrá a *perda da *calificación xerada polos mesmos.
2. Para aprobar a materia *será necesario aprobar o exame *teórico para poder *añadir a nota correspondente aos seminarios.
3. Se *valorará a actitude do estudante, as achegas de *interés, a *participación, o traballo en equipo, o comportamento e o respecto cara ao profesor e o resto de *compañeros, *así como o cumprimento dos horarios.
4. Cando o estudante non se presente á proba final escrita, se *considerará non presente.

5. Na proba de segunda oportunidade (*exÃ*menes de xullo) se *mantendrÃ a *calificaciÃ*n obtida nos seminarios.
6. *JustificaciÃ*n das faltas: para que unha falta considÃrese xustificada *serÃ necesario presentar un documento ao profesor responsable da materia (no prazo *mÃ*ximo dunha semana desde o *dÃ*a de a falta) que acredite debidamente a causa da falta. Ausencia Cando a ausencia dÃbese a unha actividade programada (por exemplo, unha cita *mÃ*dica) o estudante *deberÃ notificar ao profesor responsable con *antelaciÃ*n suficiente para tentar compensar a ausencia mediante unha *sesiÃ*n alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminario).).
7. A *informaciÃ*n sobre a data, hora e lugar do exame pÃdese atopar na *pÃ*gina web da Escola de *EnfermerÃ*a de Meixoeiro.
- A *evaluaciÃ*n de XULLO se *basarÃ nas seguintes porcentaxes: Exame: 40% Preguntas tipo TEST, 40% Preguntas desenvolvo. Seminarios: 20%.
- Se *perseguirÃ o plaxio de obras e o uso inxustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ALFARO-LEFEVRE, R., **Aplicación del Proceso de Enfermería**, 5ª, Elsevier, 2007
- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería**, 9ª, Pearson, 2012
- BULECHEK, G., **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**., 6ª, Elsevier, 2014
- JOHNSON, M. et al., **Interrelaciones NANDA, NIC e NOC: Diagnósticos enfermeros, Resultados e Intervenciones**, 2ª, Harcourt-Mosby, 2007
- KOZIER & ERB, **Fundamentos de enfermería, Volumen 1 y 2**, Pearson, 2013
- MOORHEAD, S., **Clasificación de resultados de enfermería (NOC). Medición de resultados en salud.**, 5ª, Elsevier, 2014
- NANDA Internacional., **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2015-2017
- SMITH, S. F., **Técnicas de enfermería clínica (de las técnicas básicas a las avanzadas)**, Pearson, 2009
- BENAVENT GARCÉS, M. et al., **Fundamentos de Enfermaría**, 2ª, Difusión Avances de Enfermaría, 2003
- GALARRETA S, MARTIN C., **Enferpedia Técnicas y procedimientos de Enfermería**, 1ª, Editorial Médica Panamericana, 2018
- NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación 2021-2023**, 12ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 8ª, Pearson, 2008
- CARPENITO, L., **Diagnóstico de Enfermería: aplicaciones a la práctica clínica**, 9ª, Interamericana, 2002
- FERNANDEZ FERRIN, C et al., **Enfermería Fundamental**, Masson, 2000
- HENDERSON, V., **La naturaleza de la Enfermería. Reflexiones 25 años después.**, Masson, 1999
- LUÍS RODRIGO, M. T., **Los diagnósticos enfermeros: revisión crítica y guía práctica.**, 8ª, Masson, 2008
- MARRINER TOMEY et al., **Modelos y teorías en enfermería**, 7ª, Mosby, 2011
- MARTÍNEZ MARTÍN, M et al., **Historia de la Enfermería**, 2ª, Elsevier, 2011
- NIGHTINGALE, F, **Notas sobre enfermería**, Salvat, 1990
- POTTER, P. e PERRY, A., **Fundamentos de Enfermería. (2 vol.)**, 5ª, Harcourt, 2001

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fundamentos de enfermaría II/11592-53754

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Anatomía humana/11592-53747

Bioquímica/11592-53749

Psicología/11592-53748

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermería II				
Materia	Fundamentos de enfermería II			
Código	11592-53754			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://https://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral (*)	El profesional de enfermería deberá saber identificar, integrar y relacionar el concepto de salud y los cuidados desde una perspectiva histórica, para comprender la evolución del cuidado de enfermería. Comprender, desde una perspectiva ontológica y epistemológica, la evolución de los conceptos centrales que configuran la disciplina de enfermería, así como los modelos teóricos más relevantes, aplicando la metodología científica en el proceso de cuidar, desarrollando los planes de cuidados correspondientes. Aplicar el proceso de enfermería para proporcionar y garantizar bienestar, calidad y seguridad a las personas atendidas. Iniciar al alumnado en la metodología del Proceso de Atención de Enfermería (PAE) y en las taxonomías enfermeras que en la actualidad se están utilizando. Y fomentar al alumnado un espíritu crítico y de integración para el trabajo en equipo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
MÓDULO *I: Aplicación da metodoloxía científica no proceso de coidar. Desenvolvemento dos plans de cuidados correspondentes. O proceso enfermeiro para proporcionar benestar, confort, seguridade ás persoas atendidas. Padróns funcionais de saúde.	Tema 1: Proceso de Atención de Enfermería. Metodoloxía científica e razoamento clínico Tema 2: Etapas do *PAE (Proceso de Atención de Enfermería) 2.1. Etapa de Valoración 2.2. Diagnósticos enfermeiros. *Taxonomía *NANDA 2.3. Planificación. *Taxonomía *NOC. *Taxonomía *NIC 2.4. Execución do plan de cuidados 2.5. Avaliación
MÓDULO *II: Principios que sustentan os cuidados básicos. Técnicas e procedementos que configuran os cuidados básicos.	Tema 1: A unidade do paciente Tema 2: Tipos de cama hospitalaria Tema 3: Constantes vitais Tema 4: Administración de medicación Tema 5: Necesidades humanas e cuidados básicos, Respiración Tema 6: Necesidades humanas e cuidados básicos, Alimentación Tema 7: Necesidades humanas e cuidados básicos, *Hidratación Tema 8: Necesidades humanas e cuidados básicos Eliminación *Urinaria Tema 9: Necesidades humanas e cuidados básicos, Eliminación Intestinal Tema 10: Necesidades humanas e cuidados básicos, Mobilidade/Actividade Tema 11: Necesidades humanas e cuidados básicos, Descanso e Soño Tema 12: Necesidades humanas e cuidados básicos, *Termorregulación Tema 13: Necesidades humanas e cuidados básicos, Hixiene Tema 14: Necesidades humanas e cuidados básicos, Comunicación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	30	38
Lección maxistral	24	66	90
Actividades introdutorias	2	0	2
Simulación	18	0	18
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa adquisición doutras competencias académico-profesionais.
Lección maxistral	Clases expositivas sobre contidos teóricos básicos. Directrices para realizar exercicios ou traballos que han de realizar os estudantes de forma colectiva.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Simulación	Clases prácticas, simulación ou *role *playing

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Simulación	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Exame de preguntas de desenvolvemento	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20 %. No desenvolvemento dos seminarios, a docente explicará e propondrá un Caso Clínico para que o alumnado resólvao.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test 40 % da nota final.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas tipo desenvolvemento 40 % da nota final.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

***EVALUACIÃO GLOBAL:** Para os estudantes que soliciten oficialmente a *Evaluacião Global, se *realizará un exame *teórico-prático cuxa *valoración *será do 100% na nota final, na data de exame oficial dese curso *académico.

Para aprobar a materia o estudante *deberá obter unha nota *mínima de 5 sobre 10.

Si o estudante decide optar pola modalidade de *EVALUACIÃO GLOBAL, *deberá solicitalo expresamente ao coordinador da materia, a *través do correspondente formulario no prazo indicado. Para os casos de *realización fraudulenta de exercicios ou probas de *evaluación, *supondrá unha *calificación de 0 (*suspensión).

Si durante unha proba presencial detéctase unha conduta fraudulenta, o estudante, tras ser identificado polo profesorado, *deberá abandonar a proba inmediatamente.

O persoal docente *deberá presentar un informe da incidencia ao *Árgano de *dirección do centro.

Consideracións xerais da *evaluación:

1. A asistencia aos seminarios é OBRIGATORIA, en caso de ausencia por causa de forza maior *será debidamente xustificada. A non asistencia aos seminarios *supondrá a *perda da *calificación xerada polos mesmos.
2. Para aprobar a materia *será necesario aprobar o exame *teórico para poder *añadir a nota correspondente aos seminarios.
3. Se *valorará a actitude do estudante, as achegas de *interés, a *participación, o traballo en equipo, o comportamento e o respecto cara ao profesor e o resto de *compañeros, *así como o cumprimento dos horarios.
4. Cando o estudante non se presente á proba final escrita, se *considerará non presente.

5. Na proba de segunda oportunidade (*exÃ*menes de xullo) se *mantendrÃ a *calificaciÃ*n obtida nos seminarios.
6. *JustificaciÃ*n das faltas: para que unha falta considÃerese xustificada *serÃ necesario presentar un documento ao profesor responsable da materia (no prazo *mÃ*ximo dunha semana desde o *dÃ*a de a falta) que acredite debidamente a causa da falta. Ausencia Cando a ausencia dÃebese a unha actividade programada (por exemplo, unha cita *mÃ*dica) o estudante *deberÃ notificar ao profesor responsable con *antelaciÃ*n suficiente para tentar compensar a ausencia mediante unha *sesiÃ*n alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminario).).
7. A *informaciÃ*n sobre a data, hora e lugar do exame pÃodese atopar na *pÃ*gina web da Escola de *EnfermerÃ*a de Meixoeiro.
- A *evaluaciÃ*n de XULLO se *basarÃ nas seguintes porcentaxes: Exame: 40% Preguntas tipo TEST, 40% Preguntas desenvolvo. Seminarios: 20%.
- Se *perseguirÃ o plaxio de obras e o uso inxustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ALFARO-LEFEVRE, R., **Aplicación del Proceso de Enfermería**, 5ª, Elsevier, 2007
- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería**, 9ª, Pearson, 2012
- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 8ª, Pearson, 2008
- BULECHEK, G., **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**., 6ª, Elsevier, 2014
- JOHNSON, M. et al., **Interrelaciones NANDA, NIC e NOC: Diagnósticos enfermeros, Resultados e Intervenciones**, 2ª, Harcourt-Mosby, 2007
- KOZIER & ERB, **Fundamentos de enfermería, Volumen 1 y 2**, Pearson, 2013
- MOORHEAD, S., **Clasificación de resultados de enfermería (NOC). Medición de resultados en salud.**, 5ª, Elsevier, 2014
- NANDA Internacional., **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2015-2017
- SMITH, S. F., **Técnicas de enfermería clínica (de las técnicas básicas a las avanzadas)**, Pearson, 2009
- BENAVENT GARCÉS, M. et al., **Fundamentos de Enfermería**, 2ª, Difusión Avances de Enfermería, 2003
- GALARRETA S, MARTIN C., **Enferpedia Técnicas y procedimientos de Enfermería**, 1ª, Editorial Médica Panamericana, 2018
- NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación 2021-2023**, 12ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería comunitaria I/11592-53752
 Estadística, TRIC e bases da investigación/11592-53751
 Fisioloxía humana/11592-53750

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fundamentos de enfermería I/11592-53753